

Opis systemu zarządzania ryzykiem w Banku Spółdzielczym w Sandomierzu

Spis treści

I. Informacje ogólne	3
II. Organizacja procesu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej z uwzględnieniem trzech niezależnych poziomów	3
III. Procedury zarządzania ryzykiem bankowym.....	4
IV. Identyfikacja, pomiar lub szacowanie ryzyka	5
V. Kontrola i monitorowanie ryzyka.....	5
VI. Informacja zarządcza dotycząca zarządzania ryzykiem.....	5
VII. Ryzyko kredytowe i koncentracji zaangażowani	6
VIII. Ryzyko płynności.....	10
IX. Ryzyko stopy procentowej	12
X. Ryzyko operacyjne	13
XI. Ryzyko kapitałowe	15
XII. Ryzyko walutowe	15
XIII. Ryzyko braku zgodności	16
XIV. Kultura ryzyka.....	16

I. Informacje ogólne

Bank jest Uczestnikiem Systemu Ochrony SGB, w związku z tym system zarządzania ryzykiem w Banku uwzględnia zapisy Umowy Systemu Ochrony SGB, przepisy wewnętrzne wydawane przez Spółdzielnię; w szczególności: dotyczy to procedur w obszarze zarządzania ryzykiem, przyjętych w Systemie limitów, stosowania działań ograniczających ryzyko wskazanych przez Spółdzielnię w procesach prewencji.

Bank zarządza ryzykiem w sposób zapobiegający powstaniu w Banku zagrożenia utraty płynności lub wypłacalności, a tym samym wystąpienia zagrożenia upadłości.

Bank w toku normalnie prowadzonej działalności nie zakłada udzielenia pomocy z Funduszu Pomocowego jako zabezpieczenia ryzyka.

Podejmowanie ryzyka zmusza Bank do koncentrowania uwagi na powstających zagrożeniach, poszukiwania adekwatnych form obrony przed nimi i dostosowywania działalności do zmieniających się warunków zewnętrznych. Ostrożnościowe podejmowanie ryzyka, oznacza utrzymywanie racjonalnej równowagi pomiędzy prowadzeniem działalności przychodowej i kontrolowaniem ryzyka.

Do głównych zadań w zakresie zarządzania ryzykiem w Banku należy: dostarczanie informacji na temat ryzyka i jego profilu, stosowanie działań profilaktycznych redukujących ryzyko i jego skutki, monitorowanie dopuszczalnego poziomu ryzyka, szacowanie wymogów kapitałowych na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka, raportowanie wyników oceny ryzyka oraz adekwatności kapitałowej Zarządowi i Radzie Nadzorczej, wykorzystywanie przez Zarząd i Radę Nadzorczą wyników audytu wewnętrznego do bieżącego zarządzania i nadzoru nad ryzykiem.

II. Organizacja procesu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej z uwzględnieniem trzech niezależnych poziomów

Funkcjonujący w Banku system zarządzania ryzykiem i system kontroli wewnętrznej jest zorganizowany na trzech niezależnych poziomach:

- 1) na pierwszy poziom składa się zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej Banku;
- 2) na drugi poziom składa się:
 - a) zarządzanie ryzykiem przez pracowników na specjalnie powoływanych do tego stanowiskach lub w komórkach organizacyjnych (zwane dalej „zarządzaniem ryzykiem na drugim poziomie),
 - b) działalność komórki do spraw zgodności;
- 3) na trzeci poziom składa się działalność komórki audytu wewnętrznego, przy czym w związku z uczestnictwem Banku w Systemie Ochrony, tę działalność wykonuje Spółdzielnia.

Zarządzanie ryzykiem na drugim poziomie, jest niezależne od zarządzania ryzykiem na pierwszym poziomie.

Jednostki biznesowe z pierwszego poziomu zarządzania w systemie zarządzania ryzykiem:

- 1) podejmują decyzje w ramach przyznanych kompetencji i ustalonych limitów;
- 2) przestrzegają ustalonych mechanizmów kontrolnych;
- 3) współpracują z komórkami organizacyjnymi odpowiedzialnymi za zarządzanie ryzykiem na drugim poziomie; w tym raportują do tych komórek odnośnie zbliżania się do limitu.

Pracownicy/komórki organizacyjne odpowiedzialne za zarządzanie ryzykiem na drugim poziomie:

- 1) przeprowadzają identyfikację wszystkich istotnych rodzajów ryzyka, na jakie narażony jest Bank;
- 2) przeprowadzają pomiar lub ocenę ryzyka, w tym testy warunków skrajnych z uwzględnieniem odpowiedniego zakresu scenariuszy;
- 3) proponują limity ograniczające ryzyko (również w zakresie ich aktualizacji) z uwzględnieniem:
 - a) specyfiki i skali prowadzonej przez Bank działalności (również w ujęciu perspektywicznym);
 - b) wyników testów warunków skrajnych;
 - c) interakcji pomiędzy poszczególnymi rodzajami ryzyka (w miarę możliwości);
- 4) monitorują wykorzystanie obowiązujących limitów (w tym pod kątem występujących trendów) oraz apetytu na ryzyko; proponują działania naprawcze w przypadku przekroczenia limitów;
- 5) przekazują Radzie Nadzorczej i Zarządowi wszelkie istotne informacje związane z ryzykiem;
- 6) dokonują przeglądu oraz aktualizacji strategii zarządzania ryzykiem;
- 7) uczestniczą w opracowywaniu Strategii rozwoju Banku;
- 8) uczestniczą w ocenie ryzyka wynikającego z nowych produktów lub projektów Banku;
- 9) przeprowadzają testowanie pionowe zgodnie z zakresem i częstotliwością określoną w macierzy kontroli ryzyka.

Rada Nadzorcza w systemie zarządzania ryzykiem sprawuje nadzór nad wprowadzeniem systemu zarządzania ryzykiem, w tym ryzykiem braku zgodności oraz ocenia jego adekwatność i skuteczność.

Zarząd w systemie zarządzania ryzykiem projektuje, wprowadza oraz zapewnia działanie, spójne ze Strategią rozwoju Banku, systemem zarządzania ryzykiem.

Zarządzanie ryzykiem jest zorganizowane w sposób umożliwiający zapobieganie konfliktom interesów pomiędzy pracownikami, czy też jednostkami organizacyjnymi Banku.

III. Procedury zarządzania ryzykiem bankowym

W ramach stosowanych procedur zarządzania ryzykiem Bank wprowadził w formie pisemnej, w szczególności:

- 1) w zakresie ryzyka kredytowego i koncentracji:
 - a) politykę kredytową,
 - b) zasady zarządzania ryzykiem kredytowym,
 - c) zasady zarządzania ryzykiem koncentracji,
 - d) zasady zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie;
 - e) zasady zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych,
 - f) zasady zarządzania ryzykiem inwestycji;
 - g) zasady klasyfikacji ekspozycji kredytowych i tworzenia rezerw celowych;
 - h) regulamin udzielania kredytów, pożyczek pieniężnych, gwarancji bankowych i poręczeń osobom i podmiotom wymienionym w art. 79, 79a Prawa bankowego;
- 2) w zakresie ryzyka walutowego: zasady zarządzania ryzykiem walutowym;
- 3) w zakresie ryzyka stopy procentowej: zasady zarządzania ryzykiem stopy procentowej;
- 4) w zakresie ryzyka operacyjnego:
 - a) Zasady zarządzania ryzykiem operacyjnym,
 - b) Zasady zarządzania ryzykiem outsourcingu,
 - c) Plan Awaryjny na wypadek niezdolności do wykonywania powierzonych czynności przez przedsiębiorcę;

- d) Polityka kadrowa,
 - e) Zasady opracowywania i wprowadzania regulacji wewnętrznych,
 - f) Zasady wprowadzania nowych produktów,
 - g) Zasad przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu,
 - i) Polityka bezpieczeństwa Banku,
 - j) Polityka ochrony danych osobowych,
 - h) Zasady zarządzania ryzykiem modeli.
- 5) w zakresie ryzyka płynności i finansowania: Zasady zarządzania ryzykiem płynności;
 - 6) w zakresie ryzyka braku zgodności: Zasady zarządzania ryzykiem braku zgodności;
 - 7) w zakresie ryzyka kapitałowego: Strategię zarządzania ryzykiem kapitałowym.

IV. Identyfikacja, pomiar lub szacowanie ryzyka

Bank dokonuje identyfikacji i pomiaru/szacowania ryzyka w oparciu o metody i modele, dostosowane do profilu, skali i złożoności ryzyka.

Częstotliwość pomiaru ryzyka dostosowana jest do wielkości, charakteru oraz zmienności poziomu poszczególnych rodzajów ryzyka w działalności Banku.

Metody/modeli, w szczególności ich założenia są poddawane okresowej ocenie uwzględniającej testowanie, weryfikację historyczną i planowane działania generujące ryzyko.

V. Kontrola i monitorowanie ryzyka

Bank wprowadza odpowiednie do skali i złożoności działalności limity wewnętrzne ograniczające poziom ryzyka występującego w poszczególnych obszarach działania Banku.

Poziom limitów wewnętrznych jest dostosowany do akceptowanego przez Radę Nadzorczą ogólnego poziomu ryzyka Banku oraz do poziomu limitów ustalonych w Systemie Ochrony SGB.

Przyjęte rodzaje limitów wewnętrznych, dotyczących poszczególnych rodzajów ryzyka oraz ich wysokość, zatwierdza Zarząd Banku.

Jeżeli Bank jest zobowiązany do przekazania do KNF informacji o przekroczeniu limitów, to taką informację przekazuje również do wiadomości Spółdzielni.

VI. Informacja zarządcza dotycząca zarządzania ryzykiem

Podstawę monitorowania procesu zarządzania ryzykiem w Banku stanowi formalnie ustanowiony system informacji zarządczej.

Monitorowanie ryzyka odbywa się z częstotliwością umożliwiającą dostarczenie informacji o zmianach profilu ryzyka Banku.

W ramach systemu informacji zarządczej Zarząd:

- 1) informuje Radę Nadzorczą o stanie realizacji strategii zarządzania Bankiem (w okresach rocznych i strategii zarządzania ryzykiem w okresach kwartalnych) oraz najważniejszych kwestiach z tym związanych,
- 2) regularnie, a w razie potrzeby niezwłocznie, informuje Radę Nadzorczą o kwestiach istotnych dla oceny sytuacji Banku oraz zarządzania Bankiem,
- 3) zapewnia Radzie Nadzorczej dostęp do aktualnych informacji we wszystkich obszarach objętych kompetencją Rady Nadzorczej, a w razie potrzeby także przetworzenie tych informacji do zwięzłej i zrozumiałej dla członków Rady Nadzorczej formy.

Cele strategiczne oraz polityki w zakresie zarządzania istotnymi rodzajami ryzyka

VII. Ryzyko kredytowe i koncentracji zaangażowani

1. Cele strategiczne w zakresie ryzyka kredytowego obejmują:
 - 1) wdrożenie systemu zarządzania ryzykiem kredytowym zapewniającego stabilny rozwój optymalnego jakościowo portfela kredytowego;
 - 2) utrzymywanie jakości portfela kredytowego Banku, wyrażonej wskaźnikiem należności zagrożonych na poziomie nie wyższym od 4,5%;
 - 3) utrzymanie maksymalnego poziomu wskaźnika NPL na poziomie nie wyższym niż 4%;
 - 4) utrzymywanie poziomu ozerwowania na poziomie co najmniej 33%;
 - 5) identyfikacja oraz maksymalne ograniczenie zagrożenia utraty płynności oraz wypłacalności dłużnika poprzez właściwą identyfikację, administrowanie i zarządzanie ekspozycjami nieobsługiwanymi i restrukturyzowanymi;
 - 6) ograniczanie ryzyka utraty wartości aktywów, wynikającego z pozostałych (poza kredytami) aktywów Banku;
 - 7) ograniczanie ryzyka kredytowego wynikającego z transmisji ryzyka powiązanego z czynnikami środowiskowymi (w tym ze zmianą klimatu), społecznymi i związanymi z zarządzaniem (czynniki ESG) oraz ryzykiem greenwashingu na jakość ekspozycji kredytowych oraz zdolność kredytobiorcy do obsługi zadłużenia.
2. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:
 - 1) stosowanie odpowiednich standardów zawartych w regulacjach kredytowych, w szczególności dotyczących oceny zdolności kredytowej klientów Banku oraz prowadzenia monitoringu kredytów;
 - 2) ustanawianie skutecznych i adekwatnych do ponoszonego ryzyka zabezpieczeń spłaty kredytów, w szczególności: weryfikacja ich wartości i płynności, zarówno podczas oceny wniosku kredytowego, jak i w ramach prowadzonego monitoringu, ograniczanie ryzyka prawnego w procesie ustanawiania zabezpieczeń;
 - 3) ograniczenie ryzyka kredytowego poprzez stosowanie limitów określonych szczegółowo w Zasadach zarządzania ryzykiem kredytowym;
 - 4) inwestowanie nadwyżek zgromadzonych środków na lokatach w Banku Zrzeszającym lub za pośrednictwem Banku Zrzeszającego w innych instrumentach finansowych w ramach limitów ustanowionych przez System Ochrony SGB; Bank zakłada, że maksymalna kwota instrumentów finansowych, innych niż wyemitowane przez Skarb Państwa lub NBP nie może przekroczyć 250% funduszy własnych Banku.
 - 5) utrzymywanie w bilansie Banku tylko portfeli aktywów o charakterze bankowym¹;
 - 6) utrzymywanie aktywów obciążonych najwyższym ryzykiem kredytowym, tj. portfela kredytów podmiotów niefinansowych na poziomie 60% ich udziału w sumie bilansowej powiększonej o zobowiązania pozabilansowe udzielone dotyczące finansowania²;
 - 7) dostarczanie Zarządowi Banku informacji o poziomie ryzyka kredytowego umożliwiających podejmowanie ostrożnościowych, zasadnych decyzji dotyczących działalności kredytowej Banku;

¹Aktywa o charakterze bankowym stanowią aktywa, nie wynikające z działalności handlowej (zgodnie z definicją zawartą w art. 92 CRR).

² Definicja portfela została określona w zasadach zarządzania ryzykiem kredytowym; wartość portfela uwzględnia pomniejszenia o rezerwy celowe

- 8) identyfikację klientów prowadzących działalność gospodarczą lub rolniczą o podwyższonym ryzyku ESG oraz analizę wpływu ryzyka ESG oraz ryzykiem greenwashingu na zdolność kredytową tych klientów, na etapie udzielania kredytu lub przedłużania okresu kredytowania,
 - 9) ograniczanie udzielania nowego finansowania klientom, o podwyższonym ryzyku ESG.
3. Cele strategiczne w zakresie ryzyka koncentracji obejmują:
- 1) utrzymywanie umiarkowanie zdywersyfikowanego portfela kredytowego w zakresie uwarunkowanym terenem działania Banku;
 - 2) bezwzględne przestrzeganie limitów dużych ekspozycji określonych w CRR.
4. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:
- 1) angażowanie się Banku w branże, w których obsłudze Bank posiada wieloletnie doświadczenie oraz ustalanie limitów koncentracji w pojedyncze branże;
 - 2) ograniczenie łącznej kwoty dużych ekspozycji do poziomu 200 % kapitału Tier I;
 - 3) ograniczenie łącznej kwoty zaangażowania w jeden podmiot lub podmioty powiązane do poziomu 20% kapitału Tier I;
 - 4) ograniczanie ryzyka koncentracji w ten sam rodzaj zabezpieczenia w postaci hipoteki poprzez opracowanie i stosowanie odpowiednich standardów postępowania dotyczących zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie;
 - 5) łączna suma ekspozycji wobec członków Rady Nadzorczej, członków Zarządu, pracowników zajmujących stanowisko kierownicze w Banku, podmiotów powiązanych z członkiem Rady Nadzorczej, członkiem Zarządu, pracownikiem zajmującym kierownicze stanowisko – maksymalnie 20% kapitału podstawowego Tier I.
5. Cele strategiczne w zakresie ryzyka związanego z udzielaniem kredytów zabezpieczonych hipotecznie obejmują:
- 1) wdrożenie, weryfikację i aktualizację zasad zarządzania ryzykiem w obszarze związanym z ekspozycjami zabezpieczonymi hipotecznie, które będą uwzględniały w sposób adekwatny do skali prowadzonej działalności zapisy dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie;
 - 2) prowadzenie działalności w zakresie związanym z udzielaniem kredytów zabezpieczonych hipotecznie mającej na celu utrzymanie zaangażowania na nieistotnym poziomie;
 - 3) utrzymywanie udziału portfela kredytów zagrożonych zabezpieczonych hipotecznie na poziomie nie wyższym od 4% całego portfela kredytów zabezpieczonych hipotecznie;
 - 4) zaangażowanie się w ekspozycje kredytowe zabezpieczone hipotecznie maksymalnie do 75% ich udziału w portfelu kredytowym;
 - 5) zaangażowanie się w ekspozycje kredytowe zabezpieczone hipotecznie na nieruchomościach mieszkalnych dla klientów detalicznych oprocentowanych stałą stopą procentową lub okresowo stałą stopą procentową przy uwzględnieniu limitów ograniczających ryzyko stopy procentowej.
6. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:
- 1) udzielanie kredytów zabezpieczonych hipotecznie, tym klientom detalicznym w przypadku których poziom relacji wydatków związanych z obsługą zobowiązań

kredytowych i innych niż kredytowe zobowiązań finansowych do dochodów tych klientów (wskaźnik DStI³) nie przekracza poziomów określonych w § 23.

2) stosowanie limitów LtV⁴, na maksymalnym poziomie:

- a) 80% - przypadku ekspozycji kredytowych zabezpieczonych na nieruchomościach mieszkalnych,
- b) 90% - przypadku ekspozycji kredytowych zabezpieczonych na nieruchomościach mieszkalnych, gdy część ekspozycji przekraczająca 80% LtV jest odpowiednio ubezpieczona lub kredytobiorca przedstawił dodatkowe zabezpieczenie w formie blokady środków na rachunku bankowym lub poprzez zastaw na denominowanych w złotych dłużnych papierach wartościowych Skarbu Państwa lub NBP, przeniesienie określonej kwoty w złotych lub w innej walucie na własność banku, zgodnie z art. 102 ustawy – Prawo bankowe, przeniesienie środków klienta zgromadzonych na rachunku III filaru, w ramach systemu emerytalnego tj. na Indywidualnym Koncie Emerytalnym (IKE) lub Indywidualnym Koncie Zabezpieczenia Emerytalnego (IKZE). Za równoważne ze środkami klienta zgromadzonymi na rachunku III filaru, w ramach systemu emerytalnego tj. na Indywidualnym Koncie Emerytalnym (IKE) lub Indywidualnym Koncie Zabezpieczenia Emerytalnego (IKZE), uznaje się również środki zgromadzone w ramach Ogólnoeuropejskiego Indywidualnego Produktu Emerytalnego (OIPE), pod warunkiem, że środki te:
 - należą wyłącznie do jednego oszczędzającego,
 - mogą być obciążone zastawem,
 - mogą zostać wyodrębnione i można określić ich wartość,
- c) 75% - w przypadku ekspozycji kredytowej zabezpieczonej na nieruchomości komercyjnej przychodowej,
- d) 80% - w przypadku ekspozycji kredytowej zabezpieczonej na nieruchomości komercyjnej pozostałej;
- e) 90% - w przypadku ekspozycji kredytowej związanej z finansowaniem gruntów rolnych, które jednocześnie stanowią zabezpieczenie udzielonej ekspozycji kredytowej,
- f) 85% - w przypadku ekspozycji kredytowej związanej z finansowaniem gruntów rolnych zabudowanych budynkami gospodarczymi, wykorzystywanymi do prowadzenia działalności rolniczej, które jednocześnie stanowią zabezpieczenie udzielonej ekspozycji kredytowej,
- g) 80% - w przypadku ekspozycji kredytowej zabezpieczonej na nieruchomości komercyjnej, gdy część ekspozycji przekraczająca 75% LtV jest odpowiednio ubezpieczona lub kredytobiorca przedstawił dodatkowe zabezpieczenie w formie blokady środków na rachunku bankowym lub poprzez zastaw na denominowanych w złotych dłużnych papierach wartościowych Skarbu Państwa lub NBP, przeniesienie określonej kwoty w złotych lub w innej walucie na własność banku, zgodnie z art. 102 ustawy – Prawo bankowe, przeniesienie środków klienta zgromadzonych na rachunku III filaru, w ramach systemu emerytalnego tj. na Indywidualnym Koncie Emerytalnym (IKE) lub Indywidualnym Koncie Zabezpieczenia Emerytalnego (IKZE). Za równoważne

³ Definicja wskaźnika DStI znajduje się w procedurze szczegółowej dotyczącej zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie.

⁴ Sposób obliczania wskaźnika LtV został szczegółowo opisany w procedurze szczegółowej dotyczącej zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie.

ze środkami klienta zgromadzonymi na rachunku III filaru, w ramach systemu emerytalnego tj. na Indywidualnym Koncie Emerytalnym (IKE) lub Indywidualnym Koncie Zabezpieczenia Emerytalnego (IKZE), uznaje się również środki zgromadzone w ramach Ogólnoeuropejskiego Indywidualnego Produktu Emerytalnego (OIPE) pod warunkiem, że środki te:

- należą wyłącznie do jednego oszczędzającego,
- mogą być obciążone zastawem,
- mogą zostać wyodrębnione i można określić ich wartość

- h) wskaźniki wymienione w lit. a-g ulegają obniżeniu o 5 p.p. jeżeli długość okresu zaangażowania Banku w finansowanie ekspozycji kredytowej przekracza 25 lat;
- 3) kierowanie oferty kredytów hipotecznych głównie do klientów detalicznych, preferowanie zabezpieczeń hipotecznych w postaci nieruchomości mieszkalnych, stosowanie maksymalnego okresu kredytowania 25 lat;
- 4) stosowanie ostrożnego podejścia do wycen nieruchomości, m.in. poprzez:
- a) dokonywanie weryfikacji wycen przez pracowników posiadających odpowiednie przeszkolenie;
 - b) zlecanie ponownych wycen, jeżeli w ocenie Banku wartość nieruchomości obniżyła się o 10% i jeżeli zabezpieczenia ekspozycji Banku na tej nieruchomości pomniejszają podstawę naliczania rezerw celowych i odpisów aktualizujących dotyczących odsetek;
 - c) stosowanie rotacji rzeczoznawców majątkowych przy wycenie nieruchomości, zgodnie z regulacjami wewnętrznymi (Zasady zarządzania ryzykiem EKZH);
7. Cele strategiczne w zakresie ryzyka detalicznych ekspozycji kredytowych obejmują:
- 1) wdrożenie, weryfikacja i aktualizacja zasad zarządzania ryzykiem w obszarze związanym z detalicznymi ekspozycjami kredytowymi, które będą uwzględniały w sposób adekwatny do skali prowadzonej działalności zapisy dobrych praktyk w zakresie zarządzania detalicznymi ekspozycjami kredytowymi;
 - 2) prowadzenie działalności w zakresie związanym z udzielaniem detalicznych ekspozycji kredytowych mającej na celu utrzymanie zaangażowania na nieistotnym poziomie;
 - 3) utrzymywanie udziału portfela detalicznych ekspozycji zagrożonych na poziomie nie wyższym od 5% całego portfela detalicznych ekspozycji kredytowych;
 - 4) zaangażowanie się w detaliczne ekspozycje kredytowe maksymalnie do 30% ich udziału w portfelu kredytowym.
8. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:
- 1) przyjęcie maksymalnego okresu kredytowania dla detalicznych ekspozycji kredytowych na 10 lat;
 - 2) udzielanie kredytów detalicznych tym klientom w przypadku których wskaźnik DtI^5 (ekspozycje kredytowe podlegające Rekomendacji T) oraz wskaźnik $DStI$, (ekspozycje kredytowe podlegające Rekomendacji S) nie przekracza:

<i>Dochód netto wnioskodawcy</i>		<i>miejsce zamieszkania</i>	<i>Maksymalny poziom $DtI/DStI$</i>
<i>PWP –przeciętne wynagrodzenie w sektorze</i>	<i>okres kredytowania</i>		
		- wieś - małe miasto ≤ 50 tys.	<i>nie więcej niż</i>

⁵ Definicja wskaźników DtI oraz $DStI$ znajduje się w procedurze szczegółowej dotyczącej zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych oraz ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie.

<i>przedsiębiorstw dla Dtl / przeciętne wynagrodzenie w gospodarce dla DSII</i>		- duże miasto > 50 tys.	
<i>dochód ≤ PWP</i>	<i>okres ≤ 5 lat</i>	wieś	55%
		małe miasto	50%
		duże miasto	45%
	<i>okres > 5 lat</i>	wieś	50%
		małe miasto	45%
		duże miasto	40%
<i>dochód > PWP</i>	<i>okres ≤ 5 lat</i>	wieś	70%
		małe miasto	65%
		duże miasto	60%
	<i>okres > 5 lat</i>	wieś	65%
		małe miasto	60%
		duże miasto	55%

9. Celem strategicznym zarządzania ekspozycjami nieobsługiwanymi i restrukturyzowanymi jest zapewnienie w średnim terminie realizacji celów związanych z oczekiwanym poziomem portfela zagrożonego oraz poziomem rezerw celowych Banku, zgodnie z wymogami w Systemie Ochrony oraz założeniami planu finansowego Banku i Wewnętrznego Planu Naprawy (jeżeli Bank taki realizuje).
10. Do głównych zadań w zakresie zarządzania ekspozycjami nieobsługiwanymi i restrukturyzowanymi w Banku, należą:
 - 1) staranne identyfikowanie i sprawozdawania ekspozycji nieobsługiwanym i restrukturyzowanym;
 - 2) ustalenie strategii redukcji NPE i monitorowanie poziomu redukcji NPE;
 - 3) dostarczanie Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej informacji na temat aktualnych i prognozowanych wielkości portfela NPE i FBE oraz udziału tych ekspozycji w portfelu Banku ogółem, w tym w podziale na poszczególne portfele kredytowe i produktowe;
 - 4) dostarczanie Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej informacji o wielkości migracji do portfela NPE oraz czynników wpływających na wielkość tych migracji;
 - 5) analiza efektywności i skuteczności stosowania działań restrukturyzacyjnych i windykacyjnych w tym poprzez poprawę klasyfikacji ryzyka, spłaty, sprzedaż portfela NPE, odpisania, umorzenia;
 - 6) raportowanie wyników oceny oraz adekwatności kapitałowej Zarządowi i Radzie Nadzorczej;
 - 7) wykorzystywanie przez Zarząd i Radę Nadzorczą wyników audytów wewnętrznych i zewnętrznych do bieżącego zarządzania i nadzoru nad portfelem.

VIII. Ryzyko płynności

1. Cele strategiczne w zakresie ryzyka płynności obejmują:
 - 1) zapewnienie finansowania aktywów i terminowego wykonywania zobowiązań w toku normalnej działalności Banku lub w innych warunkach, które można przewidzieć, bez konieczności poniesienia straty;
 - 2) zapobieganie powstania sytuacji kryzysowej, zwłaszcza z powodu czynników wewnątrzbankowych oraz posiadanie aktualnego i skutecznego planu awaryjnego na wypadek wystąpienia takiej sytuacji.
2. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:
 - 1) utrzymywanie przez Bank nadwyżki aktywów nieobciążonych na minimalnym poziomie stanowiącym zabezpieczenie na wypadek zrealizowania się scenariuszy warunków skrajnych płynności w „horyzoncie przeżycia” wynoszącym 30 dni (tolerancja ryzyka płynności);

- 2) realizowanie strategii finansowania, o której mowa w ust. 3;
 - 3) pozyskiwanie depozytów o możliwie długich terminach wymagalności, tak aby Bank mógł otwierać po stronie aktywnej pozycje o dłuższym horyzoncie czasowym;
 - 4) utrzymywanie wymogu pokrycia płynności (wskaźnika LCR) oraz stabilnego finansowania (wskaźnika NSFR) przynajmniej na poziomie określonym w Planie Naprawy jako poziom ostrzegawczy;
 - 5) finansowanie na bezpiecznym poziomie kredytów⁶ powiększonych o majątek trwały przez depozyty powiększone o fundusze własne z zachowaniem limitu przyjętego w Systemie Ochrony;
 - 6) utrzymywanie płynnościowej struktury bilansu⁷ na poziomie zapewniającym występowanie nadwyżki skumulowanych aktywów⁸ nad skumulowanymi pasywami⁹ w okresie do 1 roku oraz nadwyżki skumulowanych pasywów nad skumulowanymi aktywami w okresie powyżej 1 roku¹⁰;
 - 7) zapewnienie globalnej wypłacalności Banku, oznaczającej posiadanie skumulowanej luki płynności¹¹ (bez uwzględnienia zobowiązań pozabilansowych udzielonych i otrzymanych oraz funduszy własnych w pasywach) na poziomie nieujemnym;
 - 8) dywersyfikacja źródeł finansowania poprzez ograniczanie udziału środków dużych deponentów;
 - 9) dążenie do podnoszenia stabilności źródeł finansowania głównie poprzez pozyskiwanie środków od gospodarstw domowych po akceptowalnej cenie oraz poprzez wydłużanie terminów wymagalności;
 - 10) identyfikacja wszelkich zagrożeń związanych z ryzykiem utraty płynności w zależności od stwierdzonego charakteru zagrożenia postępowanie według procedur awaryjnych określonych w obowiązujących w Banku zasadach zarządzania ryzykiem płynności.
3. Bank przyjmuje następującą strategię finansowania:
- 1) głównym źródłem finansowania działalności Banku są depozyty podmiotów niefinansowych;
 - 2) Bank posiada i aktualizuje w okresach rocznych plan pozyskiwania i utrzymywania depozytów;
 - 3) Bank dostosowuje skalę działania do możliwości zapewnienia stabilnego finansowania;
 - 4) Bank zakłada możliwość pozyskiwania dodatkowym źródłem środków z Banku Zrzeszającego na zasadach i w zakresie możliwości Banku Zrzeszającego;
 - 5) w sytuacji awaryjnej, dodatkowym źródłem finansowania mogą być środki uzyskane w ramach Minimum Depozytowego lub Funduszu Pomocowego na zasadach określonych w Umowie Systemu Ochrony SGB, a także pozyskanie kredytu refinansowego w Narodowym Banku Polskim.

⁶Wskaźnik liczony zgodnie z zapisami Umowy Systemu.

⁷ Wyznaczonej w oparciu o zestawienie luki płynności, o którym mowa w obowiązujących w Banku zasadach zarządzania ryzykiem płynności.

⁸ Wraz ze zobowiązaniami pozabilansowymi otrzymanymi.

⁹ Wraz ze zobowiązaniami pozabilansowymi udzielonymi.

¹⁰ Kumulując aktywa i pasywa począwszy od ostatniego przedziału.

¹¹ O której mowa w obowiązujących w Banku zasadach zarządzania ryzykiem płynności.

IX. Ryzyko stopy procentowej

1. Cele strategiczne w zakresie ryzyka stopy procentowej obejmują:
 - 1) optymalizację wyniku odsetkowego w warunkach zmienności rynkowych stóp procentowych;
 - 2) ograniczanie negatywnego wpływu zmian stóp procentowych poprzez odpowiednie kształtowanie struktury aktywów i pasywów wrażliwych na zmiany stóp procentowych;
 - 3) utrzymywanie poziomu ryzyka w ramach ustanowionych limitów opisanych w wewnętrznej procedurze dotyczącej zasad zarządzania ryzykiem stopy procentowej:
 - a) maksymalnej dopuszczalnej zmiany wyniku odsetkowego z tytułu ryzyka niedopasowania opisanego w § 15 jako 10% kapitału Tier I; do monitorowania stopnia realizacji limitu Bank bierze pod uwagę wartość bezwzględną z wyniku pomiaru zakładającego zmianę stóp procentowych o 100 pb. w wariancie niekorzystnym;
 - b) maksymalnej dopuszczalnej zmiany wyniku odsetkowego z tytułu ryzyka bazowego opisanego w § 16 ust. 6 jako 5% kapitału Tier; do monitorowania stopnia realizacji limitu Bank bierze pod uwagę wartość bezwzględną z wyniku pomiaru zakładającego zmianę stóp procentowych o 100 pb. w wariancie niekorzystnym;
 - c) maksymalnej dopuszczalnej zmiany wyniku odsetkowego z tytułu ryzyka opcji opisanego w § 17 ust. 6 jako 5% kapitału Tier I; do monitorowania stopnia realizacji limitu Bank bierze pod uwagę wartość bezwzględną z wyniku pomiaru zakładającego zmianę stóp procentowych o 100 pb. w wariancie niekorzystnym;
 - d) maksymalnej dopuszczalnej zmiany wyniku odsetkowego z tytułu ryzyka niedopasowania, bazowego i opcji łącznie powiększonej o zmianę wartości godziwej instrumentów finansowych, przy założonej zmianie stóp +/- 100 pb. jako 10% kapitału Tier I; do monitorowania stopnia realizacji limitu Bank bierze pod uwagę wartość bezwzględną z wyniku pomiaru zakładającego zmianę stóp procentowych o 100 pb. w wariancie niekorzystnym;
 - e) maksymalnej dopuszczalnej zmiany wyniku odsetkowego z tytułu ryzyka niedopasowania, bazowego i opcji łącznie powiększonej o zmianę wartości godziwej instrumentów finansowych, przy założonej zmianie stóp +/- 250 pb. 13% kapitału Tier I ; do monitorowania stopnia realizacji limitu Bank bierze pod uwagę wartość bezwzględną z wyniku pomiaru, zakładającego zmianę stóp procentowych o 250 pb. w wariancie niekorzystnym;
 - f) maksymalnej dopuszczalnej zmiany wartości ekonomicznej Banku opisanego jako 14% kapitału Tier 1 Banku opisanych szczegółowo w obowiązujących w Banku zasadach zarządzania ryzykiem stopy procentowej;
2. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:
 - 1) ograniczenie ryzyka stopy procentowej tylko do portfela bankowego i tylko do pozycji wynikających z produktów bilansowych;
 - 2) ograniczenie kwoty pozycji wrażliwych na zmiany stóp procentowych z terminami przeszacowania powyżej 1 roku;
 - 3) dążenie do wypracowywania jak największych przychodów pozaodsetkowych.
3. Bank w swojej strategii biznesowej dopuszcza możliwość stosowania modelu biznesowego polegającego na finansowaniu aktywów ze stosunkowo długim terminem przeszacowania (zwłaszcza powyżej 1 roku) zobowiązaniami ze stosunkowo krótkim terminem przeszacowania (poniżej 1 roku). W przypadkach, w których istnienie takiego modelu nie będzie wynikało tylko z konieczności spełnienia przepisów zewnętrznych (np. wypełnienia rekomendacji nadzorczych lub realizacji programów rządowych) Bank wyznaczy limit określający maksymalną wartość wyniku odsetkowego netto generowanego przez ten model. Wyznaczając wysokość limitu, Bank weźmie pod uwagę poziom ewentualnie

utraconych dochodów odsetkowych, w sytuacjach, w których stopy procentowe uległyby zwiększeniu.

X. Ryzyko operacyjne

1. Cele strategiczne w zakresie ryzyka operacyjnego obejmują:
 - 1) optymalizację efektywności gospodarowania poprzez zapobieganie i minimalizowanie strat operacyjnych oraz wyeliminowanie przyczyn ich powstawania;
 - 2) racjonalizację kosztów;
 - 3) zwiększenie szybkości oraz adekwatności reakcji Banku na zdarzenia od niego niezależne;
 - 4) automatyzację procesów realizowanych w Banku, pozwalającą w sposób bezpieczny zredukować ryzyko wynikające z błędów ludzkich;
 - 5) wdrożenie efektywnej struktury zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym określenie ról i odpowiedzialności w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym;
 - 6) transfer / dzielenie ryzyka z podmiotami posiadającymi większe doświadczenie i możliwości, w szczególności w zakresie nowoczesnych technologii i zaawansowanych produktów i usług bankowych oferowanych z ich wykorzystaniem.
2. Celem strategicznym w zakresie ryzyka związanego z wykorzystaniem usług wspierających funkcje realizowane przez Bank, a dostarczanych przez podmioty zewnętrzne, w tym usług ICT, realizowanych w formule outsourcingowej jak i nie stanowiących outsourcingu, jest wykorzystanie tych usług w sposób zapewniający:
 - 1) operacyjną odporność cyfrową, w tym ich ciągłe i niezakłócone działanie, zwłaszcza w przypadku, gdy dotyczą one funkcji krytycznych lub istotnych;
 - 2) brak niekorzystnego wpływu na:
 - a) prowadzenie przez Bank działalności zgodnie z przepisami prawa,
 - b) ostrożne i stabilne zarządzanie Bankiem,
 - c) skuteczność systemu kontroli wewnętrznej w Banku,
 - d) możliwość wykonywania obowiązków przez biegłego rewidenta upoważnionego do badania sprawozdań finansowych Banku,
 - e) poufność, dostępność integralność i autentyczność danych, w tym na ochronę tajemnicy prawnie chronionej.
3. Bank realizuje cele strategiczne, wymienione w ust. 1 i 2, poprzez:
 - 1) opracowanie i wdrożenie systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, adekwatnego do profilu ryzyka Banku;
 - 2) opracowanie i wdrożenie systemu zarządzania zasobami ludzkimi, który pozwala na stworzenie kultury organizacyjnej i kultury ryzyka wspierającej efektywne zarządzanie ryzykiem operacyjnym;
 - 3) opracowanie i wdrożenie skutecznego systemu kontroli wewnętrznej pozwalającego na monitorowanie i korygowanie wykrytych nieprawidłowości (w szczególności w obszarach najbardziej narażonych na ryzyko);
 - 4) uwzględnienie ryzyka greenwashingu w ocenie ryzyka operacyjnego;
 - 5) opracowanie i wdrożenie zasad zarządzania modelami oraz zasad zarządzania ryzykiem wynikającym ze stosowania modeli;
 - 6) zachowanie należytej staranności przy wyborze usługodawcy, w szczególności w zakresie usług ICT wspierających funkcje realizowane przez Bank;
 - 7) zapewnianie sobie odpowiednich warunków technicznych (w tym technologicznych), wspierających w sposób bezpieczny działalność Banku i przetwarzane przez niego informacje, w szczególności w sytuacji powierzenia wykonywania czynności

- podmiotowi zewnętrznemu lub korzystania z usług ICT dostarczanych przez dostawców zewnętrznych;
- 8) monitorowanie usługodawcy oraz jakości świadczonych przez niego usług w trakcie trwania umowy;
 - 9) opracowanie i wdrożenie procedur opisujących istniejące w Banku procesy, które regularnie są dostosowywane do zmieniających się warunków otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego;
 - 10) opracowanie i wdrożenie oraz aktualizowanie i testowanie planów awaryjnych i planów zachowania ciągłości działania Banku;
 - 11) zapewnienie sobie możliwości wyjścia z umowy, w przypadku powierzenia wykonywania czynności podmiotowi zewnętrznemu, jeżeli w związku z realizacją umowy występuje zagrożenie dla realizacji celów określonych w ust.2, w szczególności w wyniku:
 - a) niewykonania świadczenia ze strony dostawcy usług,
 - b) pogorszenia jakości wykonywanej funkcji oraz rzeczywistych lub potencjalnych zakłóceń działalności spowodowanych niewłaściwym wykonaniem funkcji lub jej niewykonaniem,
 - c) istotnego zagrożenia dla odpowiedniego i ciągłego wykonywania danej funkcji;
 - d) poważnego naruszenia przez dostawcę zewnętrznego obowiązujących przepisów ustawowych, wykonawczych lub warunków umowy;
 - e) gdy w wyniku warunków lub okoliczności związanych z danym ustaleniem umownym właściwy organ nadzoru nie może już skutecznie nadzorować Banku
 - 12) posiadanie udokumentowanej strategii wyjścia w przypadku outsourcingu krytycznych lub istotnych funkcji lub usług ICT wspierających funkcje krytyczne lub istotne w Banku.
4. Bank określa profil ryzyka operacyjnego, który pokazuje skalę i strukturę narażenia Banku na ryzyko operacyjne.
 5. Ogólny profil ryzyka, określają w wymiarze:
 - 1) strukturalnym – rodzaje zdarzeń operacyjnych oraz kluczowe i krytyczne procesy (funkcje), na podstawie przeprowadzonej w Banku samooceny;
 - 2) skali – potencjalna i rzeczywista wielkość strat oraz stopień realizacji poziomów ostrzegawczych ustalonych dla kluczowych wskaźników ryzyka (KRI) oraz wartości progowych sum strat dla poszczególnych klas zdarzeń.
 6. Bank dąży do ograniczania narażenia na straty operacyjne, przynajmniej na poziomie umożliwiającym:
 - 1) brak przekroczeń dla ustalonych limitów w ramach tolerancji/apetytu na ryzyko, w tym limitów dotyczących sum strat dla poszczególnych klas zdarzeń,
 - 2) nie tworzenie dodatkowych wymogów kapitałowych w ramach szacowania kapitału wewnętrznego.
 7. Bank określa akceptowalny poziom ryzyka operacyjnego (tolerancję/apetyt na ryzyko), jako wyrażony w wartościach bezwzględnych, dokonany przez Bank perspektywiczny ogląd zagregowanego poziomu i rodzajów ryzyka operacyjnego, które Bank jest gotowy ponieść lub na poniesienie których Bank jest przygotowany, nie stanowiący zagrożenia dla jego celów strategicznych i biznesplanu.
 8. Celem strategicznym, w zakresie przeciwdziałania ryzyku ML/TF, jest zapobieganie sytuacjom, w których Bank zostanie wykorzystany przez przestępców, terrorystów i wszelkie inne strony do przeprowadzania transferów oraz lokowania środków finansowych związanych z przestępczością i terroryzmem, co pozwoli na zwiększenie poziomu bezpieczeństwa Banku i jego klientów.

XI. Ryzyko kapitałowe

1. Bank zakłada takie zarządzanie poziomem adekwatności kapitałowej, aby realizować wszystkie przyjęte cele kapitałowe oraz przyjmuje posiadanie odpowiednich rozwiązań awaryjnych, gdyby realizacja celów kapitałowych była zagrożona.
2. Długoterminowe cele kapitałowe Banku:
 - 1) dążenie do zapewnienia odpowiedniej struktury oraz systematycznego wzrostu funduszy własnych, adekwatnych do skali i rodzaju prowadzonej działalności;
 - 2) ograniczenie wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko do rodzajów ryzyka przewidzianych przez przepisy prawa przy założeniu braku prowadzenia działalności handlowej;
 - 3) posiadanie minimalnej wielkości łącznego współczynnika kapitałowego na poziomie 14,5%;
 - 4) posiadanie minimalnej wielkości współczynnika kapitału Tier I na poziomie 12,5%,
 - 5) posiadanie minimalnej wielkości współczynnika kapitału podstawowego Tier I na poziomie 10%,
 - 6) obciążenie kapitałem wewnętrznym funduszy własnych na maksymalnym poziomie 86%; tym samym posiadanie wewnętrznego współczynnika kapitałowego na minimalnym poziomie 9,30%;
 - 7) utrzymywanie kapitału rezerwowego na minimalnym poziomie 80% funduszy własnych;
 - 8) dywersyfikacja funduszu udziałowego poprzez ograniczenie pakietu udziałów jednego członka do 5% funduszu udziałowego; zwiększenie pakietu udziałów powyżej 5% funduszu udziałowego wymaga zgody Spółdzielni;
 - 9) przekazywanie na fundusze własne minimum 80% nadwyżki bilansowej;
 - 10) posiadanie zaangażowania w kapitał zakładowy (akcyjny) Banku Zrzeszającego na poziomie minimum 0,5% sumy bilansowej Banku¹²;
 - 11) ograniczenie jednostkowego zaangażowania kapitałowego w instytucjach finansowych, bankach krajowych, zakładach ubezpieczeń i zakładach reasekuracji w taki sposób, aby umniejszenie funduszy własnych Banku z tego tytułu nie stanowiło zagrożenia dla celów określonych w pkt 3, 4 i 5,
 - 12) nie angażowanie się kapitałowe w podmioty będące Uczestnikami Systemu Ochrony, za wyjątkiem Banku Zrzeszającego;
 - 13) utrzymywanie funduszy własnych i zobowiązań kwalifikowalnych w wysokości równej co najmniej obowiązującym Bank poziomom MREL-TREA i MREL-TEM;
 - 14) utrzymywanie wskaźnika dźwigni co najmniej na poziomie 5%.

XII. Ryzyko walutowe

1. Cele strategiczne w zakresie działalności walutowej obejmują:
 - 1) obsługę klientów Banku w zakresie posiadanych uprawnień walutowych;
 - 2) zapewnienie klientom Banku kompleksowej obsługi w zakresie prowadzenia rachunków walutowych bieżących i terminowych, obsługi kasowej, realizacji przelewów otrzymywanych i wysyłanych za granicę oraz wykonywania innych czynności obrotu dewizowego za pośrednictwem Banku Zrzeszającego;
 - 3) minimalizowanie ryzyka walutowego.
2. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:
 - 1) dążenie do utrzymania domkniętych indywidualnych pozycji walutowych, tak, aby pozycja walutowa całkowita nie przekroczyła 2% funduszy własnych Banku;

¹² Według stanu sumy bilansowej na koniec roku poprzedzającego przydział akcji nowej emisji.

- 2) prowadzenie transakcji wymiany walut z Bankiem Zrzeszającym polegających na zagospodarowywaniu nadwyżek środków walutowych oraz domykaniu otwartych pozycji walutowych Banku; transakcje walutowe nie mają charakteru spekulacyjnego;
- 3) utrzymywanie poziomu aktywów płynnych w walutach obcych, które zaspokoją wypływy netto w danej walucie obcej;
- 4) podnoszenie kwalifikacji kadry oraz ścisłą współpracę w tym zakresie z Bankiem Zrzeszającym;
- 5) niedokonywanie transakcji w walutach niewymienialnych.

XIII. Ryzyko braku zgodności

1. Cele strategiczne w zakresie ryzyka braku zgodności obejmują:
 - 1) zapewnienie działania Banku zgodnego z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi oraz standardami rynkowymi;
 - 2) zapewnienie zgodności regulacji wewnętrznych Banku z przepisami zewnętrznymi;
 - 3) dążenie i dbałość o:
 - a) wizerunek zewnętrzny Banku rozumiany jako instytucja zaufania publicznego,
 - b) pozytywny odbiór Banku przez klientów,
 - c) przejrzystość działań Banku wobec klientów,
 - d) zapewnienie kadry pracowniczej identyfikującej się z Bankiem, dobrze zorganizowanej wewnętrznie dla realizacji wspólnych celów wytyczonych przez Bank.
2. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:
 - 1) identyfikację, ocenę, kontrolę, monitorowanie i raportowanie w zakresie ryzyka braku zgodności;
 - 2) projektowanie i wprowadzenie bazujących na ocenie ryzyka braku zgodności mechanizmów kontroli ryzyka braku zgodności;
 - 3) sprawne i skuteczne podejmowanie działań naprawczych w sytuacji zidentyfikowania braku zgodności;
 - 4) systematyczne podnoszenie kompetencji komórki ds. zgodności.

XIV. Kultura ryzyka

1. Promowanie w Banku kultury ryzyka ma na celu rozwój rozumienia ryzyka i zarządzania ryzykiem, nie tylko przez Zarząd Banku oraz komórki zarządzania ryzykiem, ale również przez pozostałych pracowników Banku.
2. Stosowanie w Banku kultury ryzyka pozwala pracownikom na wyobrażenie skutków ich postępowania w odniesieniu do kształtowania poziomu ryzyka, a tym samym zrozumienie konieczności przestrzegania przyjętych w Banku reguł w zarządzaniu ryzykiem.
3. Na pozytywne kształtowanie kultury ryzyka w Banku wpływają:
 - 1) prezentowanie przez Zarząd Banku i komórki zarządzania ryzykiem postaw polegających na absolutnym przestrzeganiu zasad zarządzania ryzykiem;
 - 2) wysyłanie przez Zarząd Banku i komórki zarządzania ryzykiem spójnych i jasnych wiadomości dotyczących akceptowanych poziomów ryzyka;
 - 3) uwzględnianie ryzyka w dyskusjach dotyczących podejmowania decyzji w Banku,
 - 4) uwzględnianie analizy ryzyka występującego w przeszłości w kształtowaniu aktualnej i przyszłej działalności Banku – uczenie się na błędach;
 - 5) efektywna komunikacja pozioma pomiędzy pracownikami danej komórki organizacyjnej lub jednostki;
 - 6) współpraca pomiędzy komórkami organizacyjnymi Banku oraz oferowanie wsparcia w realizowanych projektach dla dobra całego Banku.

4. Narzędziami, które podnoszą poziom kultury ryzyka w Banku są:
 - 1) jasne i zrozumiałe procedury dotyczące zarządzania ryzykiem;
 - 2) łatwy dostęp do procedur dotyczących zarządzania ryzykiem dla wszystkich pracowników poprzez zamieszczanie na dysku sieciowym,
 - 3) konieczność posiadania znajomości procedur zarządzania ryzykiem (nowych oraz aktualizacji istniejących) przez wszystkich pracowników biorących udział w procesie zarządzania danym rodzajem ryzyka – co jest wpisane we wszystkich zasadach dotyczących zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka;
 - 4) w procesie przyjmowania nowych pracowników – konieczność zaznajomienia ich z kulturą ryzyka oraz zasadami zarządzania ryzykiem w procesach, w których będzie uczestniczył ten pracownik;
 - 5) konieczność przekazywania przez komórkę ds. zgodności pracownikom Banku informacji o występujących zmianach w przepisach prawa lub w regulacjach wewnętrznych w trybie wiadomości mailowej.
 - 6) uczestnictwo pracowników Banku w szkoleniach wspierających rozumienie ryzyka, a następnie przekazywanie zdobytej wiedzy w ramach komórki organizacyjnej lub innym pracownikom uczestniczącym w procesie zarządzania ryzykiem;
 - 7) bieżąca wymiana informacji w ramach komórki organizacyjnej;
 - 8) wymiana informacji pomiędzy komórkami, które zwiększają rozumienie ryzyka; (zwłaszcza o ustalonych limitach, ich budowie, celu stosowania limitów) przez pracowników komórek zarządzania ryzykiem dla pracowników jednostek biznesowych;
 - 9) nagradzanie przez Zarząd Banku pracowników, którzy przedstawiają propozycje w zakresie zwiększenia skuteczności zarządzania ryzykiem;
 - 10) stosowanie w Banku na odpowiednim poziomie oraz zgodnie z kompetencjami sankcji za nieprzestrzeganie procedur zarządzania ryzykiem;
 - 11) wprowadzenie, odpowiednio do specyfiki Banku, szczegółowej, matrycy funkcji kontroli;
 - 12) wydawanie jasnych i zrozumiałych zaleceń pokontrolnych, nastawionych zwłaszcza na ograniczanie ryzyka, ich monitorowanie i egzekwowanie.